

Objektivní přípustnost dovolání

Objektivní přípustnost dovolání vystihuje kvalifikovanou „nejistotu“ v rozhodování, přípustnost subjektivní reflektuje stav procesní újmy, jež konečným výsledkem sporu nastala v osobě určitého účastníka. Tato újma se projevuje v poměření nejpříznivějšího výsledku, který odvolací soud pro účastníka mohl založit svým rozhodnutím, a výsledku, který svým rozhodnutím skutečně založil

Objektivní přípustnost dovolání vystihuje kvalifikovanou „nejistotu“ v rozhodování, přípustnost subjektivní reflektuje stav procesní újmy, jež konečným výsledkem sporu nastala v osobě určitého účastníka. Tato újma se projevuje v poměření nejpříznivějšího výsledku, který odvolací soud pro účastníka mohl založit svým rozhodnutím, a výsledku, který svým rozhodnutím skutečně založil. Z povahy dovolání jakožto (mimořádného) opravného prostředku plyne, že oprávnění je podat (subjektivní přípustnost) svědčí účastníku, v jehož neprospěch toto poměření vyznívá, je-li způsobená újma na základě dovolání odstranitelná tím, že dovolací soud toto rozhodnutí zruší

(Rozsudek Nevyššího soudu České republiky ze dne 18.4.2001, sp.zn. 20 Cdo 1454/99)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobců A) F. D., zastoupeného advokátem, a B) L. D., proti žalované České republice - Ministerstvu financí ČR, se sídlem v Praze 1, Letenská 15, o 507.328,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Uherském Hradišti pod sp. zn. 7 C 82/95, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 22. září 1998, č.j. 20 Co 382/97-42, tak, že dovolání proti výrokům rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 22. září 1998, č.j. 20 Co 382/97-42, jimiž byl rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 18. dubna 1997, č.j. 7 C 82/95-24, změněn tak, že žaloba žalobkyně o zaplacení částky 507.328,- Kč se zamítá, a zrušen v části týkající se 16 % úroku z prodlení z částky 507.328,- Kč od 21. dubna 1995 do zaplacení a nákladů řízení (a v tomto rozsahu vrácen Okresnímu soudu v Uherském Hradišti k dalšímu řízení), se odmítá a rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 22. září 1998, č.j. 20 Co 382/97-42, se ve výroku, kterým byl potvrzen rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 18. dubna 1997, č.j. 7 C 82/95-24, v části ukládající žalované zaplatit žalobci 507.328,- Kč, a rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 18. dubna 1997, č.j. 7 C 82/95-24, v části ukládající žalované zaplatit žalobci 507.328,- Kč, se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Okresnímu soudu v Uherském Hradišti k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Uherském Hradišti rozsudkem ze dne 18. dubna 1997, č.j. 7 C 82/95-24, uložil žalované zaplatit žalobcům společně a nerozdílně částku 507.328,- Kč s 16 % úrokem z prodlení od 21. dubna 1995 do zaplacení a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 22. září 1998, č.j. 20 Co 382/97-42, rozhodnutí soudu prvního stupně ve výroku o povinnosti žalované zaplatit žalobkyni částku 507.328,- Kč změnil tak, že žalobu v

tomto rozsahu zamítl, ve výroku o povinnosti žalované zaplatit žalobci částku 507.328,- Kč rozhodnutí potvrdil a ve výrocích týkajících se příslušenství (úroků z prodlení) a nákladů řízení rozhodnutí zrušil a v tomto rozsahu věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení; proti svému rozsudku (potvrzujícímu výroku o věci samé) vyslovil odvolací soud „k problematice přípustnosti žalobního petitu na finanční plnění (k problematice § 13 odst. 5 zákona č. [87/1991](#) Sb.)" přípustnost dovolání.

Nárok uplatněný žalobci posoudil odvolací soud podle zákona č. [87/1991](#) Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění zákonů č. [264/1992](#) Sb., č. [267/1992](#) Sb., č. [133/1993](#) Sb., č. [115/1994](#) Sb., č. [116/1994](#) Sb., č. [107/1995](#) Sb., č. [134/1997](#) Sb., č. [78/1998](#) Sb. a nálezů Ústavního soudu ČR publikovaných pod č. [164/1994](#) Sb., č. [2/1997](#) Sb. a č. [153/1998](#) Sb. (dále jen „zákon č. [87/1991](#) Sb.“). Vycházel ze zjištění, podle něhož otec žalobců - zemřelý dne 9. července 1987 - byl vlastníkem staveb (strojovny s přístavkem a tří dvoukomorových sušáren cihel), které stát převzal bez právního důvodu a znehodnotil je (§ 6 odst. 2, § 7 odst. 3 zákona č. [87/1991](#) Sb.). Protože žalobce - jako oprávněná osoba podle § 3 odst. 4 písm. c/ zákona č. [87/1991](#) Sb. - nárok uplatnil řádně a včas (§ 13 odst. 3 zákona č. [87/1991](#) Sb.), přiznal mu odvolací soud finanční náhradu za znehodnocené nemovitosti v plné výši (§ 5 odst. 1 věta třetí per analogiam zákona č. [87/1991](#) Sb.); žalobkyně, která by rovněž připadala v úvahu jako oprávněná osoba, o finanční náhradu v zákonem stanovené lhůtě nepožádala, a její právo tak zaniklo prekluzí. Přestože § 13 odst. 5 zákona č. [87/1991](#) Sb. stanoví - jde-li o osobu oprávněnou ve smyslu § 3 odst. 4 zákona č. [87/1991](#) Sb. - jako způsob úhrady finanční náhrady vydání cenných papírů, které nemají povahu státního dluhopisu, zavázal odvolací soud žalovanou (argumentuje nejasností soudní praxe v době, kdy žalobce uplatnil nárok na finanční náhradu) k platbě peněžní částky v hotovosti.

Závěr, že finanční náhradu lze žalobci přiznat formou ukládající povinnost k peněžnímu plnění, i když ustanovení § 13 odst. 5 zákona č. [87/1991](#) Sb. předpokládá jiný způsob plnění, napadla žalovaná prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d/ zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále též „o.s.ř.“), dovoláním, které směřovala proti všem výrokům rozhodnutí odvolacího soudu, požadujíc jejich zrušení, včetně zrušení rozsudku soudu prvního stupně. Týmž dovolacím důvodem dále zpochybnila posouzení vzniku vlastnického práva právního předchůdce žalobců ke stavbám, závěr o oprávněnosti nároku žalobce i na podíl náhrady připadající na žalobkyni, hodnocení otázky převzetí nemovitostí státem bez právního důvodu a vznesla námitky proti zjištěnému skutkovému stavu (že dokumentace ze dne 26. dubna 1948 se - zřejmě - vztahuje ke stavbě, za kterou žalobci náhradu nepožadovali), podřaditelné dovolacímu důvodu podle § 241 odst. 3 písm. c/ o.s.ř.

Podle části dvanácté (Přechodná a závěrečná ustanovení), hlavy I (Přechodná ustanovení k části první), bodu 17. zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů. Bylo-li napadené rozhodnutí vydáno dne 22. září 1998, Nejvyšší soud - jako soud dovolací (§ 28 odst. 1 písm. a/ zákona č. [335/1991](#) Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, § 10a o.s.ř.) - dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném před novelou provedenou zákonem č. [30/2000](#) Sb., tj. do 31. prosince 2000.

Po zjištění, že dovolání, které splňuje formální i obsahové náležitosti stanovené zákonem, bylo podáno včas, oprávněným subjektem (žalovanou), za něhož jedná zaměstnanec vybavený právníkým

vzděláním (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1, 2 o.s.ř.), se dovolací soud - ve vazbě na okolnost, že žalovaná napadla rozsudek odvolacího soudu v plném rozsahu (ve všech jeho výrocích) - nejdříve zabýval jeho přípustností.

Dovolání proti rozsudku v části, jíž odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu žalobkyně o 507.328,- Kč zamítl, a v části, kterou rozhodnutí soudu prvního stupně - ve výroku týkajícím se úroků z prodlení - zrušil a vrátil k dalšímu řízení, není subjektivně přípustné.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 236 odst. 1 o.s.ř. je objektivní kategorií (dovolání je nebo není přípustné jako takové), která se principiálně (s modifikací dovolání přípustného podle § 239 odst. 2 o.s.ř.) neváže na konkrétního účastníka. Subjektivní přípustnost dovolání oproti tomu implikuje otázku určení subjektu, který je v daném případě oprávněn - ve smyslu § 243b odst. 4 a § 218 odst. 1 písm. b/ o.s.ř. - dovolání, jež může být objektivně přípustné, podat.

Zatímco objektivní přípustnost dovolání vystihuje kvalifikovanou „nejistotu“ v rozhodování, přípustnost subjektivní reflektuje stav procesní újmy, jež konečným výsledkem sporu nastala v osobě určitého účastníka. Tato újma se projevuje v poměření nejpříznivějšího výsledku, který odvolací soud pro účastníka mohl založit svým rozhodnutím, a výsledku, který svým rozhodnutím skutečně založil. Z povahy dovolání jakožto (mimořádného) opravného prostředku plyne, že oprávnění je podat (subjektivní přípustnost) svědčí účastníku, v jehož neprospěch toto poměření vyznívá, je-li způsobená újma na základě dovolání odstranitelná tím, že dovolací soud toto rozhodnutí zruší (shodně srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1363/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 3, ročník 1998, pod č. 28, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1760/98, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 1, ročník 2000, pod č. 7, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2000, sp. zn. 2 Cdon 1648/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 12, ročník 2000, pod č. 138).

Odstranění (zrušení) měnicího výroku o věci samé a výroku, jímž byl rozsudek soudu prvního stupně v části týkající se příslušenství jistiny zrušen a v tomto rozsahu vrácen soudu prvního stupně k dalšímu řízení, by ovšem nevedlo ke stavu pro dovolatelku příznivějšímu (v porovnání s dobou, jež předcházela jejich vydání); po zrušení měnicího a kasačního výroku by totiž platilo rozhodnutí, jímž soud prvního stupně žalovanou zavázal k úhradě částky 507.328,- Kč žalobkyni a vyčíslených úroků z prodlení oběma žalobcům, takže dovolatelka by se - z hlediska svých procesních zájmů - odklizením rozhodnutí odvolacího soudu v uvedeném rozsahu ocitla v subjektivně horším postavení. Jinak řečeno, napadenými výroky rozhodnutí odvolacího soudu nebyla žalované způsobena žádná procesní újma, kterou by bylo lze zhojit v dovolacím řízení. Není-li dovolání subjektivně přípustné, je bezpředmětné zabývat se otázkou, zda mohlo být - podle některého z ustanovení § 237, § 238, § 238a nebo § 239 o.s.ř. - přípustné objektivně.

Nejvyšší soud proto dovolání, pokud směřovalo proti shora uvedeným výrokům rozsudku odvolacího soudu, odmítl (§ 243b odst. 4 věta první, § 218 odst. 1 písm. b/ o.s.ř.).

V části, ve které dovolatelka napadá rozhodnutí odvolacího soudu ve výroku, jímž byl zrušen rozsudek soudu prvního stupně o náhradě nákladů řízení a v tomto rozsahu vrácen soudu prvního stupně k dalšímu řízení, není dovolání (objektivně) přípustné.

Uvedený výrok napadeného rozhodnutí - ač je součástí rozsudku - má povahu usnesení, přičemž přípustnost dovolání proti usnesení odvolacího soudu upravují ustanovení § 237, § 238a a § 239 o.s.ř. Přípustnost dovolání nezakládá ani ustanovení § 239 o.s.ř. (nejde o usnesení ve věci samé), ani ustanovení § 238a odst. 1 písm. a/ o.s.ř. (nejde o usnesení měnicí, proti němuž - ve shodě s částí věty za středníkem cit. ustanovení - by ovšem stejně dovolání nebylo přípustné); přípustnost dovolání pak nelze opřít o žádný z případů uvedených pod písmeny b/ až f/ ustanovení § 238a odst. 1 o.s.ř. Protože vady ve smyslu § 237 odst. 1 o.s.ř. - viz níže - řízení nezatežují, Nejvyšší soud dovolání proti kasačnímu výroku o nákladech řízení podle § 243b odst. 4 věty první a § 218 odst. 1 písm. c/ o.s.ř. odmítl.

Proti výroku rozhodnutí, kterým odvolací soud potvrdil rozsudek v části věci samé, již soud prvního stupně žalované uložil zaplatit žalobci částku 507.328,- Kč, je dovolání ve smyslu § 236 odst. 1 o.s.ř. (objektivně) přípustné, protože odvolací soud přípustnost dovolání výrokem rozsudku vyslovil (§ 239 odst. 1 o.s.ř.); dovolání je i důvodné.

Dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti k vadám řízení vyjmenovaným v ustanovení § 237 odst. 1 o.s.ř. (tzv. zmatečností) a - je-li dovolání přípustné - k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 věta druhá o.s.ř.); jelikož tyto vady nebyly dovoláním namítány a z obsahu spisu nevyplývají, je dovolateli u dovolání, jehož přípustnost se opírá o ustanovení § 239 odst. 1 o.s.ř., k dispozici již pouze dovolací důvod uvedený v § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř., jímž lze odvolací soud rekriminovat z nesprávného právního posouzení věci (srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 1. 1993, sp. zn. 7 Cdo 14/92, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1994, sešit č. 3, pod č. 34). Tímto důvodem, jímž žalovaná dovolání (mimo jiné) zdůvodnila, je dovolací soud vázán, včetně jeho obsahového vymezení (§ 242 odst. 3 věta první o.s.ř.). Vzhledem k tomu, že odvolací soud vymezil otázku, pro kterou dovolání připustil, výrokem rozhodnutí (srov. nálezn Ústavního soudu ČR ze dne 20. 2. 1997, sp. zn. III. ÚS 253/96, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1997, příloha sešitu č. 7), jsou objektivní hranice možného dovolacího přezkumu dány právě touto otázkou (výkladem § 13 odst. 5 zákona č. [87/1991](#) Sb.), kterou odvolací soud považoval za zásadního významu po stránce právní.

Z uvedeného vyplývá, že jiné právní otázky, správnost jejichž řešení odvolacím soudem žalovaná dovoláním rovněž napadla, popřípadě zpochybnila, se předmětem dovolacího přezkumu stát nemohou a že námitky proti skutkovým zjištěním způsobem, který předjímá dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. c/ o.s.ř., uplatnit nelze. To je v dané věci významné proto, že dovolatelka vycházela z předpokladu opaku.

Právní posouzení je nesprávné, když soud na zjištěný skutkový stav aplikoval jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo aplikoval sice právní předpis správný, ale nesprávně jej interpretoval, anebo ze skutečností najisto postavených vyvodil nesprávné právní závěry. Námitka vadného výkladu ustanovení § 13 odst. 5 zákona č. [87/1991](#) Sb. ve vazbě na žalobní návrh požadující výplatu peněžní částky v hotovosti je kvintesencí dovolací námitky formulované žalovanou ve shodě s otázkou, pro kterou odvolací soud vyslovil přípustnost dovolání.

Posoudit, zda je rozsudek odvolacího soudu v potvrzujícím výroku správný, tak znamená přezkoumat opodstatněnost odvolacím soudem vysloveného závěru, že lze uložit povinnost poskytnout finanční náhradu za znehodnocené nemovitosti osobě oprávněné ve smyslu § 3 odst. 4 písm. c/ zákona č.

[87/1991](#) Sb. v penězích, přestože zákon stanoví způsob úhrady formou vydání cenných papírů, které nemají povahu státního dluhopisu (§ 13 odst. 5 zákona č. [87/1991](#) Sb.).

Finanční náhrada, jež se oprávněné osobě poskytuje za podmínek stanovených v § 13 odst. 1 zákona č. [87/1991](#) Sb. a která se stanoví podle cenových předpisů pro oceňování nemovitostí ke dni účinnosti zákona č. [87/1991](#) Sb. (srov. § 13 odst. 4 větu třetí cit. zákona), spočívá ve vyplacení hotovosti nebo ve vydání cenných papírů, které nemají povahu státního dluhopisu, popřípadě v kombinaci obou dvou způsobů. V tomto směru zákon rozlišuje mezi oprávněnými osobami podle § 3 odst. 1 a 2 zákona č. [87/1991](#) Sb. (tzv. původními oprávněnými osobami) a ostatními oprávněnými osobami vyjmenovanými v § 3 odst. 4 zákona č. [87/1991](#) Sb. (tzv. odvozenými oprávněnými osobami). Zatímco původním oprávněným osobám umožňuje ustanovení § 13 odst. 4 zákona č. [87/1991](#) Sb. (do účinnosti zákona č. [115/1994](#) Sb., tj. do 8. června 1994, odstavec 5/) vyplatit náhradu v hotovosti nejvíce ve výši 30.000,- Kč (podle nařízení vlády č. [233/1991](#) Sb., o výši finanční náhrady v hotovosti poskytované podle zákona o mimosoudních rehabilitacích, vydaného na podkladě zákonného zmocnění, maximálně 10.000,- Kč), lze nárok na finanční náhradu odvozených oprávněných osob - tedy i žalobce - uspokojit podle ustanovení § 13 odst. 5 zákona č. [87/1991](#) Sb. (do účinnosti zákona č. [115/1994](#) Sb. odstavec 6/) pouze vydáním cenných papírů, které nemají povahu státního dluhopisu. Tomu odpovídá i úprava provedená zákonem č. [231/1991](#) Sb., o působnosti orgánů České republiky v mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů; z ustanovení § 11 odst. 1 a 2 cit. zákona vyplývá, že příslušný ústřední orgán státní správy České republiky (po účinnosti zákona č. [135/1996](#) Sb., která nastala 1. července 1996, jím je již jen Ministerstvo financí ČR, na něhož přešla působnost zrušeného ministerstva pro správu národního majetku a jeho privatizaci) vyplatí finanční náhradu v hotovosti jen, umožňuje-li to zvláštní předpis; jinak vydá oprávněnému cenné papíry, spočívá-li finanční náhrada též nebo pouze v tomto způsobu úhrady.

Odvolací soud se nemylí, pokud konstatuje, že „způsob úhrady stanovené hodnoty (rozuměj finanční náhrady za znehodnocené nemovitosti) je dán zákonem“, tedy - v projednávaném případě - ustanovením § 13 odst. 5 zákona č. [87/1991](#) Sb. Pochybil ovšem, jestliže potvrzujícím výrokem rozsudku obligatorně určený způsob uspokojení nároku na finanční náhradu - vydáním cenných papírů, které nemají povahu státního dluhopisu - pomínl; nepřihlédl-li k dispozici těch právních norem, které - kogentně - způsob plnění reglementují, dopustil se nesprávného právního posouzení (shodně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 12. 1998, sp. zn. 2 Cdon 433/97).

Nesprávnost závěru, že výrok rozsudku ukládajícího povinnost zaplatit finanční náhradu za znehodnocenou nemovitost nemusí obsahovat způsob úhrady stanovené peněžní částky, vyplývá-li tento ze zákona, je evidentní i z pohledu případného jeho výkonu cestou exekuce. Soudní praxe je jednotná potud, že při rozhodování o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí pro vymožení peněžitého plnění soud posuzuje (kromě podmínek řízení) to, zda rozhodnutí, jehož výkon je navrhován (exekuční titul), bylo vydáno oprávněným orgánem, zda je - formálně i materiálně - vykonatelné, zda oprávněný a povinný jsou věcně legitimováni, zda je výkon rozhodnutí navrhován v takovém rozsahu, který stačí k uspokojení oprávněného, a nebyl-li navržen způsob výkonu, který je zřejmě nevhodný. Věcnou správností exekučního titulu, tedy i tím, zda uložená povinnost odpovídá objektivnímu právu (nejen co do výše plnění, ale i způsobu uspokojení nároku), se soud výkonu rozhodnutí zabývat nemůže. Výkon rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžité částky by proto k návrhu oprávněného soud bez dalšího nařídil některým ze způsobů stanovených v § 258 odst. 1 o.s.ř., aniž by přihlézel k právním předpisům pojednávajícím o způsobu uspokojení exekučním titulem přiznané finanční náhrady vydáním cenných papírů.

Lze uzavřít, že právní závěr odvolacího soudu o nadbytečnosti vyjádření zákonem určeného způsobu uspokojení restitučního nároku žalobce v rozsudečném výroku neobstojí a dovolací důvod ve smyslu § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř. byl uplatněn právem. Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 o.s.ř.), rozsudek odvolacího soudu ve zmíněném výroku zrušil (§ 243b odst. 1 část věty za středníkem o.s.ř.). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud v části, jíž byla žalovaná zavázána zaplatit žalobci částku 507.328,- Kč, i jej a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta druhá o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)